

پدیده های نو ظهور؛ تعاریف و مؤلفه ها، ابعاد، آثار، تهدیدات و راهکارهای مدیریت آنها

جواد علی پور^۱ حبیب شکاری^۲

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۲/۱۴

پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۳/۱۸

چکیده

با عنایت به ذات تکامل و تحول‌گرای انسانی و به تبع آن جوامع بشری، در طول تاریخ همیشه اجتماعات انسانی دستخوش تغییر و دگرگونی بوده است. این دگرگونی‌ها از رخدادها و روندهایی ناشی می‌شود که در عصر کنونی از آنها به عنوان پدیده های نوظهور یا مسائل نوپدید یاد می‌شود. پدیده های نوظهور ابعاد خیلی گسترده ای دارند که تقریباً تمام زوایای زندگی فردی و اجتماعی انسان و جوامع بشری در بر می‌گیرند. در دنیای کنونی که به «دنیای جهانی شده» معروف شده است، پدیده های نوظهور نیز خصلت جهانی یافته اند و از مرزهای سیاسی فراتر رفته اند. از این رو، بررسی پدیده های نوظهور در هر جامعه و رصد و پیش بینی آثار آنها به ویژه تهدیدات و آسیب های آنها یک ضرورت است. این مقاله به روش به توصیفی - تحلیلی در پی پاسخ به این سؤال است که پدیده های نوظهور در چه حوزه ها و ابعادی وجود دارند و برای مدیریت آثار و تهدیدات آنها چه راهکارهای می‌توان اتخاذ کرد. با این فرضیه که در جامعه ایرانی و جهانی اکنون پدیده‌های نوظهور متعددی با مؤلفه ها و آثار متفاوت وجود دارد که برای مدیریت آنها و مقابله با تهدیدات و آسیب های احتمالی و بهره‌برداری از فرصت های متصور از آنها می‌توان سه راهکار تسلیم، تقابل و تعامل را در پیش گرفت.

واژگان کلیدی: پدیده های نوظهور، جهانی سازی، بومی سازی، تهدیدات نوپدید

^۱ دکترای روابط بین الملل، مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران، دانشگاه تبریز
(javadalipur@gmail.com)

^۲ سرهنگ دوم پیاده، مرکز آموزشی ۰۳ شهید برخوردار، ارتش جمهوری اسلامی ایران.

مقدمه

فرض بر این است که جهان زنده است و یک شبکه ای عمل کردن نتیجه زنده بودن است، زیرا تمام اشکال زندگی یک شبکه را تشکیل می دهند. چنین دنیای زنده شبکه ای همیشه در حال تجربه های نوپدید است. یاکوب کلابویک^۱ (۲۰۱۳) نشان می دهد که در لحظات حیاتی در تاریخ تکاملی، پدیده های نوظهور رخ داده است. به عنوان یک سطح جدید در تاریخ، پویایی زندگی در زمین به وجود آمده است، باید برای توضیحات جزئی یا سطح پایین آغوش باز وجود داشته باشد، اما این نباید «جوانب غیر قابل پیش بینی و غیر قابل تقلیل پدیده های در حال ظهور را نادیده بگیرد». کلابویک این ایده ها را نه تنها به ارگانیسم های فیزیکی و زنده، بلکه به قلمرو موجودیت و فرهنگ انسانی مانند منطق، زبان، اجتماع، اقتصاد، زیبایی شناسی (یا موسیقی و هنر)، اخلاق و دین تعمیم می دهد (Klapwijk, 2008: 106-125).

از سوی دیگر، ریچارد واگنر^۲ (۲۰۱۰) یک دوگانگی را بین استاتیک های مقایسه ای و پدیده های نوظهور به عنوان دو روش مختلف نظریه پردازی شکل داده است. یک روش بر اساس سنت لئون والراس^۳ است و دیگری سنت کارل منگر^۴. نظریه پردازی نئو والراسی بر روی معادلات ریاضی، تعادل و فرضیه های بسیار تلطیف شده تمرکز دارد. از سوی دیگر، نظریه پردازی نئو منگر بر روی پدیده های نوظهور متمرکز شده است و بیشتر بر الگوها تأکید می کند تا پیش بینی های خاص مشخص. به عنوان مثال، بسیاری از پدیده های اقتصادی مهم، به ویژه در سطح اقتصاد کلان، نوظهور هستند. چارچوب جایگزین نئومنگری باید برای درک چنین پدیده های نوظهور استفاده شود. این چنین رویکردهایی و زمینه های تاریخی اخیر می تواند به ما در درک پدیده های نوظهور کمک کند. گرچه کمبود دقت در نظریه نئومنگری نگران کننده است، اما در مورد توضیح پدیده های نوظهور، دقیق تر از نظریه پردازی نئو والراسی است (Mueller, 2013).

غیر از حوزه اقتصاد، موضوع پدیده های نوظهور و تهدیدات نوپدید در حوزه پزشکی و بهداشتی نیز مرسوم است. در علم پزشکی و مسائل بهداشتی، به طور کلی هر چند ممکن است واژه نوپدیدی برای اولین بار در منطقه یا جمعیت جدیدی عارض می شود، به کار گرفته می شود، اما در مورد

عوامل عفونت را نیز استفاده می شود که قبلاً وجود داشته است و مجدداً بروز می کند و یا دستخوش مقاومت دارویی واقع می شود. در پزشکی و بهداشت، عملاً به خطرات و پدیده هایی نو ظهور یا نوپدید اطلاق می شود که در دو دهه اخیر تشخیص داده شده است. بر اساس این تعریف اکنون با بیش از سی بیماری عفونی نوپدید مواجه هستیم (حاتمی، ۱۳۹۲).

به رغم اینکه پژوهش های اختصاصی قابل توجه و جامعی در مورد پدیده های نو ظهور و تهدیدات یا خطرات نوپدید صورت نگرفته است، اما با عنایت به ذات تکامل و تحول گرای انسانی و به تبع آن جوامع بشری، در طول تاریخ همیشه اجتماعات انسانی دستخوش تغییر و دگرگونی بوده است. این دگرگونی ها از رخدادها و روندهایی ناشی می شود که در عصر کنونی از آنها به عنوان پدیده های نو ظهور یا مسائل نوپدید یاد می شود. پدیده های نو ظهور ابعاد خیلی گسترده ای دارند که تقریباً تمام زوایای زندگی فردی و اجتماعی انسان و جوامع بشری در بر می گیرند. در دنیای کنونی که به «دنیای جهانی شده» معروف شده است، پدیده های نو ظهور نیز خصلت جهانی یافته اند و از مرزهای سیاسی فراتر رفته اند. از این رو، بررسی پدیده های نو ظهور در هر جامعه و رصد و پیش بینی آثار آنها به ویژه تهدیدات و آسیب های آنها یک ضرورت است. بنابراین، این مقاله به روش به توصیفی - تحلیلی در پی پاسخ به این سؤال هاست که پدیده های نو ظهور چه تعریف و مؤلفه هایی دارند؟ پدیده های نو ظهور و تهدیدات نوپدید در چه حوزه ها و ابعادی وجود دارند؟ پدیده های نو ظهور چه آثار، پیامدها و تهدیداتی دارند؟ و برای مدیریت آثار و تهدیدات آنها چه راهکارهای می توان اتخاذ کرد؟ با این فرضیه که در جامعه ایرانی و جهانی اکنون پدیده های نو ظهور متعددی با مؤلفه ها، تهدیدات و آثار متفاوت وجود دارد که برای مدیریت آنها و مقابله با تهدیدات و آسیب های احتمالی و بهره برداری از فرصت های متصور از آنها می توان سه راهکار تسلیم، تقابل و تعامل را در پیش گرفت.

مبانی نظری

تعاریف و مؤلفه های پدیده های نو ظهور

محمد رحیم عیوضی (۱۳۹۴) معتقد است که پدیده های نو ظهور، پدیده های نوآیند، پویا و تحول آفرینی هستند و نظام ها و نظم های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی را تحت تاثیر قرار می دهند و تغییرات اجتناب ناپذیری را در گستره زمانی حال و آینده موجب می شوند. از طرفی دیگر، زیست شناسان پدیده های نو ظهور را به عنوان مجموعه های پیچیده دارای خواص توصیف می کنند که ما

نمی‌توانیم بر اساس دانش خود در مورد آنها توضیح دهیم یا آنها را پیش‌بینی کنیم. ظهور تازگی در سراسر تکامل جهان رخ می‌دهد. با عبور از سطوح پیچیدگی، خواص جدید در سطوح بالاتر ظاهر می‌شود که به طور کامل قابل تقلیل نیست (Wilson, 2012). لذا، تعریف عیوضی خیلی تقلیل‌گرایانه است که صرفاً به حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی - سیاسی توجه می‌کند، اما تعریف زیست‌شناسان جامع‌تر و کامل‌تر است. از این رو، می‌توان پدیده‌های نوظهور را این‌گونه تعریف کرد: پدیده‌های نوظهور^۱ یا مسائل نوپدید، پدیده‌هایی نو، پویا، تحول‌آفرین، تکامل‌گرا و در عین حال تهدیدزا هستند که در همه ابعاد زندگی بشری به وجود می‌آیند و در بدو ظهور آنها، دانش، فناوری و تجربه و مدیریت بشری پاسخ و راهکار مناسب برای برخورد با آنها ندارد و برای برخورد و مدیریت آنها به دانش جدید و پژوهش جدید کاربردی نیاز است.

علاوه بر این، پدیده‌های نوظهور ویژگی‌هایی دارند که آنها را از دیگر پدیده‌ها متمایز می‌کند. پدیده‌های نوظهور معمولاً پیچیده هستند. در مواقعی شگفتی‌ساز هستند. (بدون قضاوت ارزشی) پیامدهای مهم و قابل توجهی دارند، گاهی قدرت مختل‌سازی دارند. قابلیت ایجاد تغییر بنیادین در تفکر و برنامه‌ریزی را دارند (Cornish, 2003)، ناگهانی، غیر قابل پیش‌بینی و منحصر به فرد هستند، ظرفیت تبدیل شدن به نقطه عطفی را دارا هستند، به صورت بالقوه آسیب‌رسان هستند (Sander, 2004)، احتمال وقوع اندک و در صورت وقوع تاثیر شگفت‌انگیز دارند، از رویدادها و روندها پدید می‌آیند، یعنی یا در پاسخ به رویدادها نمایان می‌شوند یا در پاسخ به روندها و واکنش به آنها شکل می‌گیرند.

سطح و ابعاد پدیده‌های نوظهور

پدیده‌های نوظهور تقریباً در تمام ابعاد زندگی فردی و اجتماعی بشر رخ داده است. برای توصیف دقیق‌تر پدیده‌های نوظهور، آنها را در چهار سطح فردی، محلی، ملی و بین‌المللی (جهانی) می‌توان بررسی کرد.

الف) پدیده‌های نوظهور فردی: این پدیده‌ها در زندگی شخصی افراد یک روستا، شهر، منطقه، کشور یا دنیا شایع می‌شوند. لذا معیار اصلی این پدیده‌ها این است که شخصی و فردی هستند و به لحاظ تعداد، افراد بسیار اندکی را شامل می‌شوند. اگر وسعت جغرافیایی بیشتر شود یا تعداد افراد زیاد شود، دیگر از حالت فردی خارج می‌شوند. یکی از مهمترین پدیده‌های نوظهور در این سطح،

^۱ Emerging (Emergent) Phenomena

پدیده نوموفوبیا (بی موبایل هراسی) است. همچنین شیوع یک نوع بیماری خاص در میان افراد خیلی کم یا مصرف مواد مخدر جدید صنعتی یا روش مخصوصی استفاده از یک نوع مواد مخدر در میان افراد با تعداد اندک در ذیل پدیده های نو ظهور فردی قرار می گیرند. هر چند در بیشتر مواقع پدیده ها از سطح فردی به سطوح دیگر منتقل می شوند.

ب) پدیده های نو ظهور محلی (بومی): اینها پدیده های هستند که در یک محل و بوم خاصی گسترش می یابند. البته پدیده های نو ظهور محلی به مرور زمان می توانند به پدیده های ملی و بین المللی تبدیل شوند. یکی از پدیده های نو ظهور در دو دهه اخیر در جامعه ایرانی، پدیده «مادران چادری و دختران مانتویی» است که ابتدا در تهران و سپس در دیگر کلان شهرها گسترش یافت و اکنون به دیگر شهرها رسوخ کرده است و دیگر پدیده ای در سطح ملی محسوب می شود.

ج) پدیده های نو ظهور ملی: پدیده های نو ظهور ملی در ابعاد مختلف در یک کشور رواج می کنند. یکی از پدیده های نو ظهور ملی در بعد دانشگاهی و علمی، گسترش مؤسسات پایان نامه نویسی، مقاله نویسی و تحقیق نویسی است. در سطح اجتماعی، پدیده اسید پاشی، پدیده نو ظهور ملی است که در دهه های اخیر در شهرهای مختلف بارها رخ داده است.

د) پدیده های نو ظهور جهانی: این پدیده های در چند کشور یا همه کشورهای جهان گسترده می شوند. بنابراین، برخی پدیده های ملی احتمال دارد از سطح ملی به بین المللی ارتقا یابد. بیوتروریسم^۱، جنگ های نیابتی^۲، تجارت محصولات تراریخته، فروشگاه های آنلاین (بر خط)^۳ و قدرت های نو ظهور^۴ از مهمترین پدیده های نو ظهور جهانی هستند.

علاوه بر سطوح تحلیل چهارگانه، پدیده های نو ظهور ابعاد مختلفی دارند و حوزه های متعددی را نیز شامل می شوند.

۱. یکی از کانون های قابل توجه پدیده های نو ظهور در دنیا و ایران، خانواده است. سه پدیده نو ظهور اساسی در خانواده ها به ویژه در ایران رخ داده است؛ خانواده های تک نفری، خانواده های زوجی یعنی خانواده های که فقط زن و مرد هستند و فرزندى وجود ندارد

و خانواده های تک والد که در نتیجه ترک خانواده توسط یکی از والدین، طلاق یا فوت یکی از والدین شکل می گیرد. ازدواج سفید صورت بارز خانواده های زوجی است.

۲. پدیده های نوظهور فرهنگی - اجتماعی: پدیده های نوظهور در این حوزه جلوه بیشتری دارند. در جامعه ایرانی یکی از پدیده های اجتماعی نوظهور، مزاحمت های خیابانی برای بانوان است که به انحراف مختلف همچون لمس کردن، بوق ماشین، متلک های زبانی و عدم رعایت حق بانوان در رانندگی رخ می دهد. دیگر پدیده نوظهور اجتماعی عطف بانوان برای گرفتن گواهی رانندگی و رانندگی است که این پدیده نوظهور به به طور ناخودآگاه و خودکار به پدیده دیگری تحت عنوان سرویس مدارس تسط بانوان منجر شده است. همچنین پدیده فرهنگی - اجتماعی دیگری با عنوان مالکیت ویلا و باغ در دهه گذشته در ایران رواج یافته است. که نه تنها به پدیده های جدیدی همچون زمین خواری، کوه خواری و جنگل خواری منجر شده است، بلکه لطمات جبران ناپذیری به محیط زیست وارد کرده است. در نتیجه رواج چنین پدیده ای، گردنه حیران زیبایی خود را از دست داده است. وسعت خیلی زیادی از جنگل های شمال و سواحل دریای خزر از بین رفته است. چه بسا اگر چنین فرهنگی در شهرهای تبریز و ارومیه رواج پیدا نمی کرد، اکنون دریاچه ارومیه به حال اهتزاز در نمی آمد. علاوه بر اینها، نگهداری حیوانات خانگی (سگ، گربه، مار، آفتاب پرست و ...)، خواننده های زیر زمینی، میهمانی های زیر زمینی و برگزاری جشن های سال نو میلادی با خرید درخت کاج و دیگر آئین های غربی است. علاوه بر این، شیوع اعتیاد میان زنان در دو دهه اخیر یک تهدید نوپدید برای جامعه ایرانی است.

پدیده نوظهور دیگر، مهاجرت معکوس یا مهاجرت به حومه است که در برخی کلان شهرها به ویژه تهران در حال رخ دادن است. مهاجرت به حومه مجدداً باعث می شود که در مناطق حاشیه به دلیل افزایش تقاضا در حوزه مختلف از جمله مسکن، قیمت ها نیز افزایش پیدا کند و با توجه به اینکه یک بار به دلیل کاهش ارزش پول ملی، اجاره بها یا قیمت ملک افزایش پیدا کرده، یک بار دیگر هم به دلیل همین مهاجرت ها، قیمت ها بالا می رود. آنها بعد از این مهاجرت با مشکلاتی مواجه خواهند شد: از جمله مسائل فرهنگی و اجتماعی که می تواند روی روحیات اعضای این خانوارها تأثیرات بسیاری بگذارد. از طرف دیگر، مهاجرت جمعیت زیاد در آینده نزدیک، نیازمند خدمات آموزشی،

بهداشتی، شهری و ... است؛ بنابراین تقاضا در باره این نیازها نیز افزایش پیدا می کند و برخی از این مناطق امکان فراهم کردن این امکانات را متناسب با خواست این افراد را ندارند که این هم معضل دیگری است که باید به آن هم توجه کرد.

۳. پدیده های نو ظهوری در حوزه دین و اعتقادات: پدیده هایی چون شیطان پرستی، شیعه انگلیسی، عرفان های جدید مثل عرفان حلقه، کلیساهای خانگی و تبلیغ خانگی دین مسیحیت از جمله پدیده های جدید در دوران حاضر است. که علما و مراکز علمی دینی و دانشگاهی باید برای چنین مسائلی، پاسخ های علمی و منطقی ارائه نماید.

۴. حوزه رسانه، فناوری و ارتباطات: گسترش اینترنت و به دنبال آن افزایش دسترسی اکثر مردم به شبکه جهانی اینترنت و به تبع آن ظهور شبکه های اجتماعی و گوشی های هوشمند، روزنامه نگاری آنلاین (برخط) و شهروند روزنامه نگار از مهمترین پدیده های نو ظهور در این حوزه هستند. پدیده های نو ظهور این حوزه، به لحاظ ماهیت و هم چنین دنیای کنونی به هم پیوسته و دارای ارتباطات گسترده، بستر ساز و فضا ساز پدیده های نو ظهور حوزه های دیگر هستند.

۵. حوزه هنر، معماری و شهرنشینی: این حوزه نیز همواره شاهد پدیده های نو ظهور بوده است. در حوزه هنر و معماری ظهور سبک هاب جدید هنری و معماری به عنوان پدیده های نو ظهور تلقی می شوند. به عنوان مثال جنبش مینی مالیسم یکی از پدیده های نو ظهور بود. توسعه مناطق کلان شهری، یرج سازی و برج نشینی، حاشیه نشینی فزاینده پدیده های نو ظهور مهم در حوزه شهرنشینی هستند.

۶. حوزه اقتصاد و تجارت نیز معمولاً شاهد ظهور پدیده های جدید است. بازارهای داخلی نو ظهور، بازارهای ادواری هفتگی، واردات خرد کالا و فروش در منازل یا به اصطلاح تجارت چمدانی از پدیده های نو ظهور این حوزه هستند.

۷. حوزه بهداشت و پزشکی: این حوزه ها به طور معمول شاهد پدیده های جدید در درمان و تجهیزات و فناوری بهداشتی و پزشکی و بیمارهای جدید بوده است. در این حوزه انواع بیماری های جدید مثل کلرا، سارس و ایدز و برنامه های مانند طرح تحول سلامت و در سطح اجتماعی مسائل بهداشتی و پزشکی شاهد پدیده های چون اهدا و فروش اعضای

بدم مانند قرنیه و کلیه و دلالی بدن انسان بودیم. همچنین مصرف برخی داروهای شیمیایی یا گیاهی نیز به یک پدیده نوظهور تبدیل می شود.

هر یک از بیماری های نوپدید با توجه به نوع، وسعت و شدت تهدیدی که ایجاد می کند و جامعه هدف خود را از بین انسان ها، حیوانات، نباتات و یا هر سه انتخاب می کند، از اهمیت ویژه ای برخوردار می باشد. به طوری که فقط دو قلم از کل موارد نوپدیدی را تشکیل می دهند، ولی بیش از هر نوپدیدی دیگری توجه محافل بهداشتی، اجتماعی و اقتصادی جهان را به خود جلب نموده اند. بیماری های نوپدید، آن دسته از بیماری های عفونی هستند که بر بروز آنها طی سه دهه گذشته افزوده شده و یا در آینده ای نزدیک، رو به افزایش خواهد بود و خود شامل بیماری هایی است که اخیراً در تمام یا گوشه ای از جهان، پدیدار شده و یا در مناطقی که قبلاً وجود نداشته است، حادث گردیده اند. این اصطلاح، همچنین به بیماری هایی که قبلاً به آسانی درمان می شد، ولی اخیراً نسبت به دارو های آنتی میکروبیال، مقاوم گردیده اند، نیز اطلاق می گردد که بیش از بیست نوع عامل عفونت زای نوپدید در جهان کشف شده است (حاتمی، ۱۳۹۲).

۸. علوم و فناوری نیز حوزه ای است که پدیده های نوظهوری مثل مدیریت بارش در مراسم عروسی، بیوتورویسم، محصولات تراریخته، ابر دزدی، پایان نامه فروشی، تحقیق فروشی برای دانش آموزان مدارس، فروش صندلی در دانشگاه های پزشکی در دهه اخیر به وجود آمده اند.

۹. در حوزه کشاورزی و صنایع پدیده های جدیدی چون تزریق آب هوشمند یا کم شور به مخازن نفت، استفاده بی رویه از کودهای شیمیایی، تولید غذاها و مواد غذایی سنتی با استفاده از تکنولوژی های نو بروز کرده اند.

۱۰. در حوزه بین المللی قدرت های نوظهور بریکس، شرکت های چند ملیتی نوظهور، بازارهای در حال ظهور، افراط گرایی بین المللی، نظم جدید منطقه ای و جهانی و جنگ های نیابتیاز پدیده های نوظهور هستند.

۱۱. حوزه صنایع نظامی - دفاعی و مسائل جنگی: جنگ های نیابتی، بیوتورویسم، جنگ هواپیماهای بدون سرنشین، تسلیحات لیزری، جنگ سایبری، ویروس های مخرب اینترنتی و حملات هکرها از پدیده های نوظهور در این حوزه هستند.

تجزیه و تحلیل

آثار، آسیب ها و تهدیدات پدیده های نو ظهور

مهمترین وجه مشترک پدیده های نو ظهور در ابعاد یازدگانه مختلف، امنیت زدایی، عدم اطمینان و اعتماد و نا امنی است که در قرن حاضر، برقراری امنیت و مقابله با نا امنیتی از حوزه نظامی و دفاعی خارج شده و تمام ابعاد زندگی انسانی را فرا گرفته است. پدیده های نو ظهور و تهدیدات آنها یکی از مهمترین مسائلی است که امنیت انسانی از فراتر از حوزه دفاعی و نظامی در حوزه های مختلف به یکدیگر پیوند داده است.

آثار، آسیب ها و تهدیدات نو ظهور به سطح و ابعاد آنها بستگی دارد. هر چه سطح پدیده ها وسیع تر باشد، پیامدهای زیادی بر جا خواهد گذاشت. به عبارت دیگر، تبعات پدیده های نو ظهور در سطح بین المللی و ملی گسترده تر خواهد بود. به لحاظ ابعاد نیز هر چه قدر حوزه مورد نظر جمعیت زیادی را پوشش دهد، آثار و تهدیدات زیادی خواهد داشت. به عنوان مثال یک پدیده نو ظهور در حوزه پزشکی و بهداشتی نسبت به یک پدیده نو ظهور در حوزه کشاورزی افراد خیلی زیادی را پوشش می دهد و به طور طبیعی آثار و تبعات شدیدتر و زیادی خواهد داشت. همچنین پیامدها و آسیب های نو ظهور در حوزه فرهنگی و دینی می تواند اسف بار باشد و چند نسل را تحت تأثیر قرار دهد. با توجه به این که عنوان این مقاله کلی است و صرفاً به پدیده ها و تهدیدات یک حوزه خاصی تعلق ندارد، لذا راهکارهای کلی برخورد و کنترل پدیده های نو ظهور را بررسی می کند.

راهکارهای مدیریت پدیده های نو ظهور

در ارتباط با مدیریت و هدایت پدیده های نو ظهور به طور کلی سه سناریو مطرح است. تسلیم در برابر پدیده های نو ظهور، مقابله با این پدیده ها و تعامل با پدیده های نو ظهور. طرفداران سناریو اول راهکار خاصی در مورد پدیده های نو ظهور نمی توانند ارائه کنند، زیرا معتقدند که این پدیده ها به حال خود رها شوند. آنارشیست ها مهمترین طرفداران این سناریو هستند. در مقابل، سناریو دوم به تقابل با پدیده های نو ظهور می پردازد، زیرا آن پدیده ها را برای سنن، آداب و رسوم جامعه مخرب و مضر تلقی می کند، محافظه کاران مهمترین طرفدار این سناریو هستند. راهکار عمده اینها مقابله و مبارزه با پدیده های نو ظهور است، هر چند در برخی حوزه ها مثل عفونت ها و بیماری های نوپدید این راهکار مناسب است، اما در بیشتر حوره ها به حوزه های فرهنگی و اجتماعی و سیاسی این راهکار نمی تواند موفقیت آمیز باشد. اما سناریو سوم به کسانی اختصاص دارد که به

قبح ذاتی پدیده های نوظهور اعتقاد ندارند، بلکه آنها را به دیده فرصت یا تهدید می نگرند که می توانند مفید یا مضر باشند، لذا معتقدند که بایستی با پدیده های نوظهور تعامل کنیم و با شناخت دقیق آنها، راهکار خوب و مناسبی برای مدیریت آنها اتخاذ کنیم. از این رو طرفداران این سناریو برای تعامل با پدیده های نوظهور راهکارهای نیز مطرح می کنند.

الف) مطالعه و بررسی پدیده های نوظهور؛ اولین راهکار پیشنهادی این است که این پدیده ها مطالعه و بررسی شوند تا فرصت ها، تهدیدات و آسیب های آنها استخراج شوند تا با کاهش آسیب هاب آنها از فرصت های احتمالی و متصور آنها بتوان به نحو مطلوب استفاده کرد.

ب) محلی کردن (بومی سازی)؛ دمیت راهکار بومی یا محلی کردن پدیده های نوظهور است. این راهکار در برابر پدیده های نوظهور جهانی و خارجی راهکار مناسبی است. پدیده های نوظهور جهانی نشأت گرفته از یک فرهنگ خاص، معمولاً می تواند برای فرهنگ های دیگر مخرب یا مضر باشد. از این رو با مطالعه و شناخت آنها می توان راه هایی برای محلی کردن و بومی سازی آنها پیدا کرد.

ج) جهانی سازی؛ این راهکار در مورد پدیده های نوظهوری است که در سطح جهانی و بین المللی به وجود می آیند و به لحاظ فرهنگی و اجتماعی برای جوامع مشکل ساز نیستند. این گونه پدیده های نوظهور معمولاً در حوزه فناوری و سبک زندگی به وجود می آیند. مورد اول با فرهنگ ها در تضاد نیست، اما مورد دوم معمولاً برای فرهنگ ها و خرده فرهنگ ها زیان بار است. به عنوان مثال بعد از ورود رادیو به ایران، برخی آن را از مظاهر غربی و شیطان پرستی تویف کردند و هیپ اعتقادی به آن نداشتند و استفاده از رادیو را تقبیح می کردند. اما به مرور زمان همان افراد به استفاده از این دستگاه ارتباطی روی آوردند. از سوی دیگر، پدیده های نوظهور فرهنگی و اجتماعی می توانند بر هم زنده سنت ها و آیین های محلی شوند. یکی از پدیده های نوظهور در سبک زندگی، گرامی داشتن سال نو میلادی و کریسمس توسط مردم غیر مسیحی ایران است. البته شایان ذکر است که بعد دیگر این راهکار این است که سنت های غنی در فرهنگ و تمدن یک ملت را می توان با این راهکار به جهانیان عرضه کرد و یک ارزش و هنجار بومی را جهانی کرد. به عنوان مثال، ایرلندی ها سنت هالوین را تقریباً جهانی کرده اند.

نتیجه گیری

با توجه به اینکه ذات بشری تحول خواه است و پدیده های نو ظهور اجتناب ناپذیر هستند، لذا بررسی و مطالعه پدیده های نو ظهور و تهدیدات و آثار آنها یک ضرورت است. همچنین نظر به حضور و بروز پدیده های نو ظهور و تهدیدات آنها در تمام ابعاد زندگی، بایستی همیشه آمادگی لازم برای مدیریت، کنترل و هدایت پدیده های نو ظهور و خطرات آنها باید وجود داشته باشد، زیرا مقابله با این پدیده ها در بدو ظهور و بروز امکان پذیر نیست و زمان بر است. برای مدیریت این پدیده ها و پیامدهای آنها سه راهکار تقابل، تسلیم و تعامل وجود دارد که راهکار تسلیم به هیچ وجود راهکار مناسبی نیست، اما راهکار مقابله برای پدیده های نو ظهور و تهدیدات آنها در حوزه های دفاعی، پزشکی و بهداشتی مناسب است. در عین حال، راهکار تعامل برای مدیریت این پدیده ها در اکثر حوزه ها می تواند مناسب باشد.

منابع

منابع فارسی:

- حاتمی، حسین. ۱۳۹۲. کتاب جامع بهداشت عمومی، تهران: دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی.
- عیوضی، محمدرحیم. ۱۳۹۴. «پدیده های نوظهور فرهنگی، اجتماعی و سیاسی و نقش آنها در پیشرفت ایران»، کنفرانس الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت.

منابع انگلیسی:

- Klapwijk, Jacob. 2008. *Purpose in the Living World? Creation and Emergent Evolution* (Cambridge: Cambridge University Press), 91-4.
- Jacob Klapwijk, "Personal Communication", April 2013.
- Wagner, Richard E. 2010. "Mind, Society, and Human Action: Time and Knowledge in a Theory of Social Economy", vol. 29. Oxford: Taylor and Francis.
- Mueller, Paulm. 2013. "The Theory of Interpretive Frameworks: Ceteris Non Paribus", *Quarterly Journal of Austrian Economics*, Volume 16, No. 3 (Fall 2013).

- Wilson, Edward. 2012. *The Social Conquest of Earth*, New York: Liveright Publishing Corporation.
- Cornish, Edward .2003. “the Wild Cards in our Future”, *the Futurist*, 37: 18-22.
- Mendonca, Sandero, Cubha Miguel, jari Kaivo-oja and Frank Ruff (2004), Wild Cards.